

RIIKIDE VÕRDLEMISE MÕISTEKAART

ÕPILOO KOOSTAJA JA KOOSTAMISE AEG

Vaike Rootsmaa, Jaan Poska Gümnaasium / Rannu Kool, 2019

EESMÄRGID

Õpilane kasutab paaristööna mõistekaardi keskkonda kahe riigi arengutaseme, väliskaubanduse ja globaliseerumise võrdlemiseks ja andmete analüüsiks.

ÕPIVÄLJUNDID

- Riikide arengutaset mõjutavate tegurite mõistmine.
- Andmete, info ja digisisu hindamine – õppija analüüsib, võrdleb ja hindab leitud andmeid, infot ja digisisu ning nende allikate usaldusväärsust.
- Koostöö digikeskkonnas – õppija panustab meeskonna koostöösse digikeskkonnas, võttes erinevaid rolle ning osaledes ühises otsustamises ja digisisu loomises.
- Digisisu arendus – õppija loob ja toimetab digisisu erinevates formaatides.

LISAD

Lisa 1. Tööjuhend. Riikide arengutaseme, väliskaubanduse ja globaliseerumise andmete võrdlus ja analüüs

Kasutage erinevaid andmeid ja koostage ülesannete alusel kahe riigi võrdlus ning seejärel analüüsige, millised tegurid mõjutavad riikide arengutaset.

Töö vormistamisel pidage kinni korrektsele tööle esitatavatest nõuetest.

1) **Inimareng:** Riikide võrdlemiseks on viimastel aastatel üha rohkem kasutatud inimarenguindeksit (IAI), mille kokkuvõtte raportitena on jälgitav kodulehel [Human Development Reports](#) > klikkige riigi nimel.

Inimarengu üldandmed esitage mõlema riigi kohta eraldi.

Koostage tabelis nimetatud riikide analüüs IAI kohta kõige uuemate andmete alusel. Tabelit täitma ei pea, see on abiks andmete haldamisel. Lisage Norra, Eesti ja Nigeri inimarengu andmed mõistekaardile.

Tabel 1. IAI (HDI) osakomponendid

	Norra	Eesti	Riik 1	Riik 2	Niger
IAI indeks (HDI value)					
Koht maailma riikide hulgas (HDI rank)					
Keskmine oodatav eluiga (Life expectancy at birth)					
Koolis käidud aeg (Expected Years of Schooling (of children) (years))					
RKT inimese kohta (GNP per capita PPP \$)					
Muud näitajad, näiteks: Väikelaste suremus (Under-five mortality)					

Allikas: viidake allikatele ka mõistekaardil.

Millisesse riikide arengugruppi valitud riik kuulub?

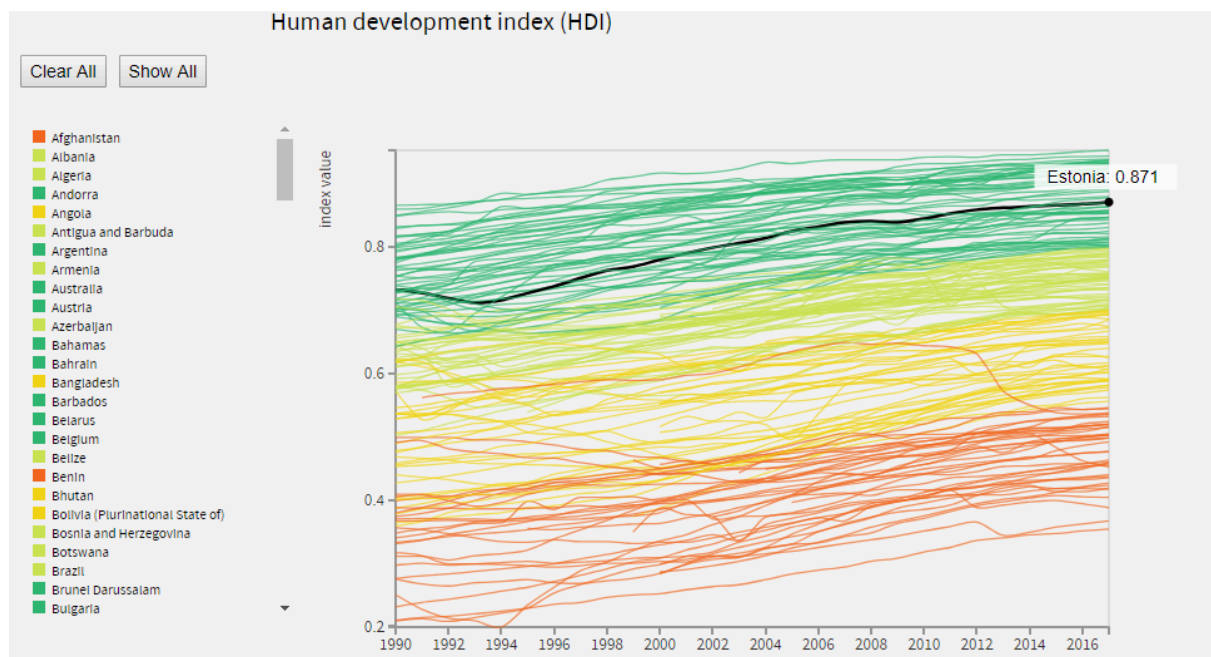
Arengugrupid on – Human Development Index groups:

- väga kõrge – very high human development (HDI > 0,8)
- kõrge – high human development (HDI 0,799...0,711)
- keskmine - medium human development (HDI 0,710...0,536)
- madal – low human development (HDI < 0,535)

Võrrelge tabeli 1 andmete alusel riikide näitajaid ja tehke selle põhjal üldistus, kuidas inimarenguindeksi osakomponendid on seotud inimarenguindeksi väärtusega. Püüdke välja tuua põhjuseid, miks riikides selline olukord on kujunenud.

Võrrelge valitud riikide inimarenguindeksi arengut 1990. aastast käesoleva ajani. Andmed leiate [Human Development Data](#) jooniselt (andmete ilmumine võtab veidi aega). Milline riik oli/on madalaima/kõrgeima näitajaga? Kui suur on muutus 1990 – käesoleva ajani? Millega põhjendate erinevusi?

- Näide inimarenguindeksi veebilehelt:

2) **Väliskaubandus:** Võrrelge riikide väliskaubanduse mahtusid rahalises väljenduses, kaubanduspartnereid ja tooteid, mida eksporditakse ja imporditakse.

Täpsemaid andmeid leiate Intracen.org kodulehelt või [tabelist \(eraldi saab valida ekspordi ja impordi, riigi, aasta ja valuuta näitajaid\)](#).

Mida näitab väliskaubanduse saldo (trade balance / net trade in value)?

Kui suur on saldo uuritavates riikides? Millised on tähtsamad ekspordi- ja impordiartiklid (tooge välja 5 suuremat). Millise järelduse võib sellest teha riigi arengutaseme kohta?

Koostage Excelis eksporditoodete võrdlemiseks sektordiagrammid (NB! kogueksport on 100%, joonisel kujutage 5-7 ekspordiartiklit, seega puuduolev osa on muud tooted). Lisage joonised pildina mõistekaardile.

Lisage veebileht kasutatud allikate loetellu.

Näide väliskaubanduse veebilehelt:

TRADE MAP - INTERNATIONAL TRADE STATISTICS
Trade statistics for international business development
Monthly, quarterly and yearly trade data. Import & export values, volumes, growth rates, market shares, etc.

Home & Search Data Availability Reference Material Other ITC Tools More Login English

Product: TOTAL - All products
Country: Estonia
Partner: All
Country Group: None
Partner Group: None
other criteria: Exports | Yearly time series | by product | At the same level (2 digits) | Values | US Dollar

List of products exported by Estonia

Unit: US Dollar thousand

HS4	Code	Product label	Exported value in 2014	Exported value in 2015	Exported value in 2016	Exported value in 2017	Exported value in 2018
	TOTAL	All products	17,465,560	13,907,610	13,967,429	15,383,648	17,830,170
	85	Electrical machinery and equipment and parts thereof, sound recorders and reproducers, television . . .	3,615,624	2,822,743	2,915,285	2,625,836	2,846,217
	27	Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation; bituminous substances; mineral . . .	1,943,737	1,538,710	1,168,423	1,533,211	2,626,809
	44	Wood and articles of wood; wood charcoal	1,472,077	1,269,909	1,339,146	1,558,818	1,805,702
	84	Machinery, mechanical appliances, nuclear reactors, boilers; parts thereof	1,329,653	997,043	1,110,836	1,303,548	1,556,218
	94	Furniture; bedding; mattresses; mattress supports; cushions and similar stuffed furnishings; . . .	1,063,915	1,037,660	1,064,469	1,163,917	1,306,356

3) **Globaliseerumine:** Kui globaliseerunud on valitud riigid?

Andmed leiate [globaliseerumksindeksit](#) kajastavalt veebilehelt.

Milliste näitajatega iseloomustatakse globaliseerumist?

Mitmendal kohal asuvad valitud riigid globaliseerumise indeksi alusel?

Põhjendage!

Mitmendal kohal asuvad riigid majandusliku, sotsiaalse ja poliitilise

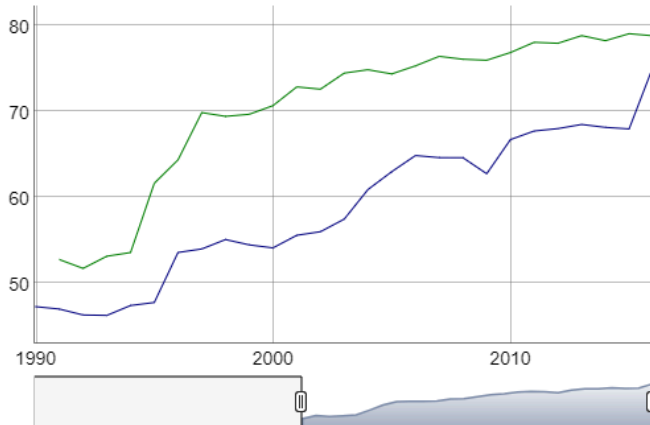
globaliseerumise näitaja alusel? Nimetage põhjuseid, miks sellised indeksi

väärtused on kujunenud.

Andke hinnang valitud riikide globaliseerumise astmele ja põhjendage seda.

Lisage veebileht kasutatud allikate loetellu.

- Näide globaliseerumisindeksi kodulehelt:

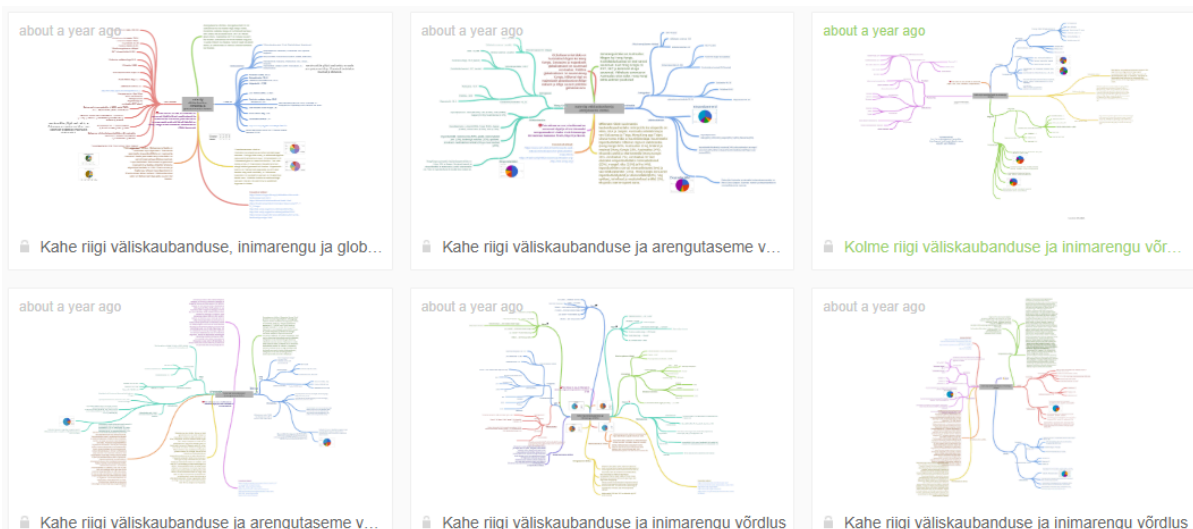
— Estonia — Latvia

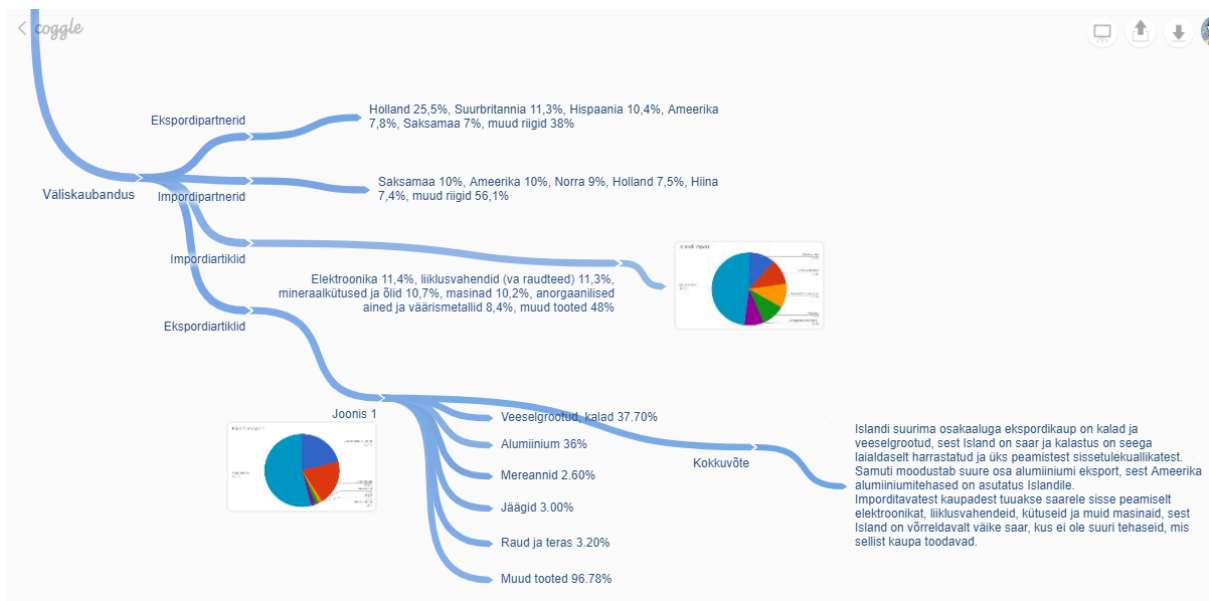
Estonia	Globalisation Index	De facto
Latvia	Globalisation Index	De facto

4) Võrrelge valitud riikide inimarengut, väliskaubandust ja globaliseerumist ning põhjendage lühidalt, millest sõltub riikide arengutase.

Lisa 2. Väljavõtteid õpilaste tööd

Kuna tööd on mahukad, on näitena toodud mõned fragmendid.

Globaliseerumise võrdlus: Globaliseerumise indeks on Islandil palju kõrgem kui Etioopial. Majanduslikult ja sotsiaalselt on Island ka väga palju kõrgemal kohal kui Etioopia. Poliitiliselt aga on Etioopia kõrgemal kohal. Turism on Etioopias palju väiksem kui Islandil, see võib olla üks põhjustest, miks Etioopia majandus on madalamal kohal kui Island. Poliitiliselt on kõrgemal kohal Etioopia, kuna ta on poliitilises maailmas aktiivsem, Island on muust maailmast just kui ära lõigatud oma asukoha tõttu, seega osaleb vähem maailma poliitilises elus.

Kasutatud allikad: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Väliskaubanduse võrdlus: Mõlemad riigid ekspordivad looduskaudu, aga Island ekspordib ka valmistooteid ning samuti ekspordib Island rohkem mitte looduslike tooteid seega on Islandi arengutase olulisemalt kõrgem kui seda on Etioopia. Mõlemad impordivad elektroonilisi seadmeid, aga Etioopia impordib ka teravilja, aga Island ainult valmistooteid. Kasutatud allikas: http://tradecompetitivenessmap.intracen.org/TP_TP_Ci.aspx?RP=352&YR=2016, http://tradecompetitivenessmap.intracen.org/TP_EP_Ci.aspx?RP=231&YR=2016

Arengutaseme võrdlus: Islandi arengutase on väga kõrge, Etioopia oma aga madal, sest Etioopia inimarengu indeks on Islandist umbes poole võrra madalam ja oodatav eluiga on ka ligi 18 aastat madalam. Koolis käidud aeg Etioopias on ligi 10 aastat vähem, väikelaste suremus on Etioopias ligi 30 korda suurem. SKT inimese kohta Etioopias on ligi 40 919 dollari võrra väiksem Islandi omast. Islandi inimarengu indeks 1990. aastast kuni tänaseni on olnud Etioopiast kogu aeg väga palju kõrgem.

Käesolevale õpiloole kehtib Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 rahvusvaheline litsents.